

ŽÍT FRANTIŠKÁNSKÉ CHARISMA V DNEŠNÍM SVĚTĚ

40 let po *Seraphicus Patriarca*

HLEDAČI KRISTA, KTEŘÍ SE NECHALI SVĚST BOHEM¹

Sekulární františkáni a jejich vztah s Bohem

Fr. Amando Trujillo Cano, TOR

Sváděl jsi mě, Hospodine, a já se nechal svěst. (Jer 20:7a, překlad Bible21)

Letos oslaví Sekulární františkánský řád 15. pravidelnou generální kapitulu, a to 4.-11. listopadu v římské koleji *Seraphicum*. Hlavní téma kapituly bude: “Jako ty jsi mne poslal do světa, tak i já jsem je poslal do světa.” (*Jan 17:18*), s podtitulem: “Animace a vedení SFŘ v dnešním světě”. Chceme se přidršet tohoto tématu i v tomto časopise. Generální duchovní asistenti SFŘ a Fr. mládeže proto jako hlavní téma pro tento rok zvolili: “Žít františkánské charisma v dnešním světě: 40 let po *Seraphicus Patriarca*.” Naším úmyslem je uvažovat nad touto důležitou událostí v životě a poslání SFŘ a svým způsobem i Fr. mládeže. Zde jsou připravovaná témata a jména asistentů, kteří jsou za ně zodpovědní:

- **Koinonia 2017-1: “Hledači Krista, kteří se nechali svěst Bohem”** (srv. *Jer 20:7; Řehole SFŘ 5*): *Sekulární františkáni a jejich vztah s Bohem* - Fr. Amando Trujillo Cano, TOR.
- **Koinonia 2017-2: “Pán mi dal bratry a sestry”** (srv. *Závět' 14*): *Sekulární františkáni a dar bratrství* - Fr. Binoy Thomas, OFMConv.
- **Koinonia 2017-3: “Vyslání jako svědci a nástroje”** (srv. *Řehole SFŘ, 6*): *Sekulární františkáni v církvi a ve světě* - Fr. Francis Dor, OFMCap.
- **Koinonia 2017-4: “Kupředu s odvahou! S evangeliem v srdci a v rukou!”** (srv. Projev papeže Františka, setkání s mladými v Umbrii, pastorační vizitace v Assisi, 04/10/2013): *Františkánští mladí ve světě* - Fr. Peter Zitha, OFM.

Úvod

V tomto prvním letošním čísle budeme uvažovat o vztahu, který je zdrojem všech křesťanských i františkánských povolání: vztah, který nás pojí k Bohu - Otci, Synu i Duchu Svatému. K tomu je vhodné vyznačit dvě slovní spojení, které odpovídají dvěma dimenzím vztahu k Bohu: první je Boží iniciativa - On se nám zjevuje a volá nás k tomu, abychom Ho znali a milovali - a druhá je lidská odpověď, která se odvíjí od naší víry v Krista, zjeveného Otce, kterého František z Assisi vášnivě následoval.

Abychom tu první dimenzi vyjádřili živým způsobem, použijeme následující velmi sugestivní slova proroka Jeremiáše (7.-6. stol př. Kr.): “Sváděl jsi mě, Hospodine, a já se nechal svěst. Zmocnil ses mě a zdolals mě.” (*Jer 20:7*, překlad Bible21). Tato slavná věta tohoto proroka popisuje jeho zkušenost víry jako interakce mezi “svůdnou” Boží láskou, která přemohla jeho srdce, a prorokovou svobodou, která se

¹ (srv. *Jer 20:7* - překlad Bible21; *Řehole SFŘ 5*).

nejprve vzpírala vstoupit do společenství s Bohem. To proto, že je na jednu stranu nádherné a hluboké, ale na druhou stranu zahrnuje též závazná přikázání, a to i v nepříznivých situacích. Druhý vatikánský koncil nám připomíná, že božská iniciativa je první a poslední faktor jakéhokoliv vztahu mezi Bohem a člověkem:

“Zvlášť významně je důstojnost člověka založena v jeho povolání ke společenství s Bohem. K rozhovoru s Bohem je člověk zván již od svého vzniku: existuje totiž jenom proto, že ho Bůh z lásky stvořil a neustále z lásky zachovává; jen tehdy žije plně podle pravdy, když tuto lásku svobodně uznává a dává se svému Stvořiteli. Mnoho našich současníků však toto hluboké životní spojení s Bohem vůbec nechápe nebo je výslovně odmítá, takže ateismus je nutné počítat k nejdůležitějším skutečnostem naší doby a podrobit ho velmi pečlivému zkoumání.”²

A nyní naopak vyjádříme druhou dimenzi vztahu s Bohem - odpověď člověka na “božské svádění”. K tomu použijeme větu inspirovanou řeholí SFŘ, která ukazuje na ústřední roli hledání Krista v životě a spiritualitě bratří a sester SFŘ:

Ať proto sekulární františkáni hledají Krista živého a působícího v bratřích a sestřích, v Písmu svatém, v církvi i v liturgických úkonech. Ať je pro ně inspirací a cestou jejich eucharistického života víra sv. Františka, který dal napsat tato slova: “Nevidím tělesně na tomto světě z nejvyššího Syna Božího nic než jeho nejsvětější tělo a nejsvětější krev” (řehole SFŘ 5).

Tento článek budeme diskutovat později, v sekci věnované *Řeholi*. Zatím se pouze krátce zamyslíme nad tím, jakým způsobem je vztah s Bohem popsán nebo mlčky předpokládán na začátku *Závěti* Františka z Assisi a jeho *1. verze Listu věřícím*. Jsme si vědomi, jak velmi obtížné je prezentovat toto téma na několika stránkách. Nemáme v úmyslu vytvořit vyčerpávající přehled, spíše syntézu, která nám pomůže najít nejdůležitější aspekty každého tématu. Navíc se vztah sekulárních františkánů s Bohem vyjadřuje a rozvíjí také jinými způsoby, jako je hudba, malba, poezie, tanec, liturgie, život každého společenství a zkušenost svatých a blahořečených sekulárních františkánů, kteří ozdobili tvář našeho řádu během osmi století jeho existence.

1. Začátek konverze Františka z Assisi

Zkušenost s Bohem, kterou měl *Chudičký*, již byla rozebrána v bezpočtu prací a bylo by nemožné ji shrnout na několika řádcích. Proto bychom zde chtěli poukázat pouze na jeden aspekt jeho zkušenosti víry, kterou sám popsal ve své *Závěti*, kterou napsal, když se blížil konec jeho života a znovu si vybavoval začátek svého života v pokání a evangelní konverzi:

Pán dal mně, bratru Františkovi, abych takto začal dělat pokání: když jsem ještě vězel v hříších, zdálo se mi nesnesitelně hrozné, měl-li jsem se setkat s malomocnými. Proto sám Pán mě dovedl mezi ně a prokazoval jsem jim skutky milosrdenství. A když jsem od nich odcházel, pak to, co se mi zdálo hrozné, proměnilo se mi v radost pro duši i tělo. Potom jsem už dlouho neváhal a opustil jsem svět.

V těchto prvních několika řádcích své *Závěti* František jasně označuje několik základních prvků jeho víry:

- Tím, kdo měl iniciativu byl Bůh - to On ho povolal osobně ke kajícímu životu

² 2. Vatik. koncil, pastorální konstituce *Gaudium et Spes*, 19: AAS 58 (1966) 1038-1039.

- František vyznává svůj počáteční hříšný stav, který způsoboval, že cítil velkou hořkost či znechucení, když spatřil útrapy hrozného onemocnění leprou, se všemi jejími důsledky, nejen fyzickými, ale i duchovními, psychologickými a společenskými
- Pokání, ke kterému ho Pán povolal, začalo konáním milosrdenství k těm, kteří trpěli touto nemocí na okraji společnosti
- Zkušenost “dělat” milosrdenství proměňuje celé jeho bytí, způsobuje, že cítí sladkost na duši i na těle, tj. znamená počátek jeho vzrůstajícího trvalého obrácení k Pánu³
- Opustit svět pro Františka neznamená vstoupit do kláštera či uniknout z toho, co se okolo něj dělo. Spíše to pro něj znamená opustit hříšný stav, který mu bránil otevřít se utrpení druhých, a odvážit se žít evangelijní život ve společenství - což způsobilo vznik společenství - po příkladu Ježíše a jeho apoštolů.

Tato prvotní zkušenost poznamenala začátek obrácení Františka. Byla vyprovokována Pánem, a to nikoliv liturgickou nádherou nebo posvátným prostředím, ale naléhavostí bolesti a přehlíženosti druhých. To má pro sekulární františkány obzvláštní hodnotu, neboť jsou “povoláni k tomu, aby budovali svět, který je bratrštější a více odpovídá evangeliu” (Řehole SFR, 14).

2. 1. verze Listu věřícím

V *listu věřícím* Františka z Assisi je text, který nám nejlépe umožňuje nahlédnout obsah jeho kajícího a evangelijního kázání⁴. Máme dvě verze tohoto listu, první, která se nazývá *1. verze Listu věřícím* nebo *kodex z Volterry*, a druhá, širší a rozvinutější, známá jako *2. verze Listu věřícím*. Zde se zaměříme na *1. verzi Listu věřícím*, která je některými učenými, i když v tom není úplná shoda, považovaná za první náčrt norem napsaných Františkem z Assisi pro kající bratry a sestry, tedy tak říkajíc jejich “prvotní řehole”⁵. Nadpis tohoto dopisu, tak jak je uveden v rukopise z Volterry, je: “Toto jsou slova života a spásy: kdokoliv je čte a následuje, najde život a načerpá spásu od Pána”. První část dopisu je uvedena slovy: “O těch, kteří konají pokání”. Jak víme, tento list je celý zahrnut v Řeholi SFR jako její Prolog.

Zde uvedeme pouze dva význačné aspekty identity “těch, kteří konají pokání” podle *1. verze Listu věřícím*, co se týče jejich vztahu k Bohu.

Za prvé, František jmenuje pět činností, které odrážejí jeho chápání základní identity kajícího.

“Všichni, kteří milují Boha *celým svým srdcem, celou svou duší, celou svou myslí a celou svou silou* (srv. Mk 12, 30) a milují své bližní jako sami sebe (srv. Mt 22, 39), mají v nenávisti svá těla s jejich neřestmi a hříchy, přijímají tělo a krev našeho Pána Ježíše Krista a přinášejí plody hodné pokání” (citát z Listu přidán překladatelkou)

Je zajímavé, že těchto pět sloves vyznačuje cestu kajícího, která má jako výchozí bod lásku k Bohu a bližnímu, což bylo Ježíšem označeno jako nejdůležitější příkazání ze všech. Tato cesta pak vede skrze radikální odmítnutí sklonu ke hříchu⁶, který charakterizuje padlou lidskou přirozenost, a dále skrze svátostné spojení s Kristem až k “zaslouženým plodům pokání”. Tedy pro Františka jsou výchozím bodem a základem života v pokání nikoliv umrtvení nebo zbožná praxe, ale evangelijní láska, která

³ Cf. P. MARANESI, *Facere misericordiam. La Conversione di Francesco d'Assisi: confrontocritico tra il Testamento e le Biografie*, Assisi, 2007; P. MESSA, *Le fonte patristiche negli scritti di Francesco di Assisi*, Assisi, 2006, str. 246ff.

⁴ Cf. FRANCIS OF ASSISI, *Scritti*, ed. critica di C. Paolazzi, Grottaferrata, 2014, str. 172.

⁵ Cf. R. PAZZELLI, *Il titolo della Prima recensione della Lettera ai Fedeli*, in *Analecta TOR* 19 (1987), str. 246.

⁶ Cf. R. PAZZELLI, *San Francesco e il terz'Ordine. Il movimento penitenziale pre-francescano e francescano*, Padova, 1982, str. 204.

přemáhá sobeckost, přivádí nás ke spojení s Kristem a dává vznik znakům, jimiž se vyznačuje právě obrácení se ke Kristu.

Za druhé, František svolává štěstí a požehnání na ty, kteří konají a vytrvají v “těchto věcech”.

“Ó, jak blažení a požehnání jsou ti muži a ženy, když toto činí a v tom vytrvají” (citát z Listu přidán překladatelkou)

Ti, kteří nastoupili tuto cestu evangelijní konverze na základě zkušenosti Boží lásky, již začali okoušet právě štěstí, neboť vešli do života hlubokého spojení a “důvěrnosti” s trojjediným Bohem:

“neboť *na nich spočine Duch Hospodinův* (srv. Iz 11, 2) a *učiní si u nich příbytek* (srv. Jan 14, 23) a *domov*, a jsou *děťmi nebeského Otce* (srv. Mt 5, 45)”, jehož skutky činí, a jsou snoubenci, bratry a matkami našeho Pána Ježíše Krista (srv. Mt 12, 50).”

František pokračuje v detailním popisu toho, co toto spojení s každou osobou Trojice znamená a vznešené hodnoty, které přináší.

3. Řehole Sekulárního františkánského řádu

a. Kristocentrická víra

Současná řehole SFŘ byla vyhlášena Pavlem VI. 24.6.1978 apoštolským listem *Seraphicus patriarca*. Ukazuje na kristocentrickou dimenzi coby nejvýznačnější rys vztahu sekulárního františkána s Bohem. Kromě toho představuje také nejdůležitější prvky živého a hlubokého vztahu s Duchem Svatým a Bohem Otcem, který jsou bratři a sestry SFŘ povoláni žít a opečovávat. Tyto tři dimenze budou prezentovány, v tomto pořadí, a odlišíme několik aspektů každého z nich.

Základní životní volba. Hned na začátku Řehole představuje následování Krista jako základní identitu františkánské rodiny, žitou “ve stopách sv. Františka z Assisi” (čl. 1). Opravdu, jasně se zde prohlašuje, že “Řehole a život sekulárních františkánů je toto: zachovávat evangelium našeho Pána Ježíše Krista podle příkladu sv. Františka z Assisi, který od Krista [čerpal] podněty pro svůj život a učinil jej středem svého života s Bohem a s lidmi” (čl. 4). Kristus je současně “dar Otcovy lásky” a “cesta k němu”. Z těchto důvodů jsou povoláni k svědomitému čtení evangelia, tak aby přecházeli “z evangelia k životu a ze života k evangeliu” (čl. 4). Přijmout tuto základní životní volbu znamená, že sekulární františkáni mají hledat živého Krista v rozmanitých oblastech své existence: ve svých bratřích a sestřích, v Písmu Svatém, ve společenství věřících včetně liturgického slavení, a měli by formovat svůj liturgický život podle víry sv. Františka, který měl velkou úctu pro tělo a krev “nejvyššího Syna Božího” (čl. 5).

Napodobování Krista. Sekulární františkáni mají skrze svůj křest účast na Kristově velikonočním tajemství. Proto mají hlásat vzkříšeného Pána “životem i slovy” (čl. 6). Evangelijní konverze ke které jsou povoláni jako “kající bratři a sestry” spočívá v radikálním a neustálém utváření jejich myšlenek a skutků do podoby Kristových myšlenek a skutků (srv. čl. 7). Navíc, po vzoru Ježíše Krista, pravého ctitele Otce, “ať i oni učiní modlitbu a kontemplaci středem své existence i činnosti” (čl. 8). Jsou povoláni spojit se s vykupitelskou poslušností Ježíšovou ve svém světském stavu a vyznávat Krista, chudého a ukřižovaného, a následovat ho věrně “v obtížích a pronásledováních” (čl. 10).

Účinek pro život ve světě. Kristus, chudý a poslušný, je také pro sekulární františkány pohnutkou, aby si uchovali “odstup při užívání časných dober, když si obstarávají své hmotné potřeby. Ať jsou si

vědomí, že podle evangelia jsou jen správci statků, které dostali ve prospěch Božích dětí.” (čl. 11). Musí umět přijímat všechny lidi “jako dar od Pána a Kristův obraz” a měli by se stávat bratry všem, zvláště těm nejprostším a vytvářet pro ně “životní podmínky důstojné tvorů vykoupených Kristem” (čl. 13). Následování Krista je také cestou zlidštění a zahrnuje cvičení “vykonávat v křesťanském duchu to, za co mají zodpovědnost” (čl. 14). Manželství a rodinný život mají být pro církev znamením Kristovy celkové obnovy láskou (srv. čl. 17). Přijímají vyrovnaně příchod Sestry smrti jako “konečné setkání s Otcem”, protože jsou “ponořeni do Kristova zmrtvýchvstání” (čl. 19).

b. S impulsem od Ducha Svatého

Neustálá plodná interakce. Řehole začíná zmínkou o aktivní přítomnosti Ducha Svatého v církvi, o tom, že dává v církvi vzniknout duchovním rodinám včetně františkánské rodiny, která zahrnuje “laiky, řeholníky i kněze” (čl. 1). Dále, když se mluví o bratřích a sestřích, kteří jsou součástí františkánského řádu ve všech bratrských společenstvích po celém světě, Řehole říká, že se “z podnětu Ducha Svatého snaží ve svém světském stavu dosahovat dokonalosti v lásce” (čl. 2), tedy Duch Svatý je podněcuje k životu ve svatosti⁷. Duch Svatý je také Ten, který přivádí věřící k pravdě, kterou je Kristus (srv. čl. 4). Toto tvrzení je založeno na dvou verších z evangelia podle Jana, 6:14 a ještě konkrétněji 16:13: “Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, neboť nebude mluvit sám ze sebe, ale bude mluvit, co uslyší.” Z těchto odkazů můžeme říct, že Řehole popisuje vztah sekulárního františkána s Duchem Svatým jako neustálou plodnou interakci, která sahá až k počátku františkánské duchovní rodiny, pokračuje uvedením bratrů a sester do Pravdy, již je Kristus, a podněcuje je usilovat o plnost lásky - svatost - v jejich světském prostředí.

Zdroj požehnání. Řehole končí první částí požehnání, které František napsal na konci své Závěti. V tomto požehnání se František odkazuje na Ducha jako na zdroj pozemského požehnání, vedle “milovaného Syna” Otce, pro kohokoliv kdo bude zachovávat “tyto věci”. František označuje Ducha dvěma slovy: Nejsvětější a Utěšitel. Superlativ Nejsvětější odpovídá stylu vyjadřování, který je pro Františka typický. Klade důraz na přesah Boha ve vztahu ke stvoření; zatímco titul Utěšitel - z řeckého parakletos: ten, který je “volán kráčet po boku” (*para-kaleo; ad-vocatus*) - navazuje na užití tohoto výrazu v evangeliu sv. Jana, kde je použito pro Ducha, kterého Ježíš slibuje svým učedníkům (srv. *Jan* 14:16.26; 16:7; 15:26), a které bývá překládáno různými způsoby: “přímlovce”, “obhájce”, “učitel”, “pomocník”, “utěšitel”. Epilog Řehole zachycuje Františkovo požehnání: Duch nejvyšší svatosti doprovází a brání od protivenství sekulární františkány, kteří jsou věrní Řeholi, kterou slíbili žít.

c. Milosrdný Otec

Překypovat vděčností. Řehole ukazuje Boha jako Otce, který dává dary svým dětem. Největší dar jeho lásky je Kristus, který je Cesta k Otcovi a nositel požehnaného života (srv. čl. 4), “nejvyšší Syn Boží” (čl. 5). Každý člověk je darem od Pána a obrazem Kristovým, proto sekulární františkáni mají “přijímat všechny lidi pokorně a laskavě”, neboť Otec vidí v každém člověku “rysy svého Syna” (čl. 13). Se stejnou logikou Řehole vyzývá sekulární františkány, aby považovali práci též za “dar Boží”, který jim umožňuje, aby se podíleli na “stvoření, vykoupení a službě lidskému společenství” (čl. 16). A konečně, již zmíněné Františkovo požehnání, převzaté ze Závěti a uvedené jako “epilog” Řehole, žádá, aby ti, kteří zachovávají “tyto věci” byli “naplnění požehnáním nejvyššího Otce”. Velkorysá štědrost Boží se

⁷ Připomeňme si, že 2. vatikánský koncil pokládá za svatost plnost křesťanského života a dokonalost v lásce (srv. *Lumen gentium*, 40).

projevuje jeho dary popsány v Řeholi: Kristus, každý člověk, práce a požehnání nebes. Každý z těchto darů by měl vyvolat náležitou reakci ze strany obdarovaného.

Svätostný život a život modlitby. Řehole vyzývá sekulární františkány, aby se aktivně podíleli na svátostném a liturgickém životě církve a osvojili si život modlitby. To je odpovědí na dary, které Otec dává svým dětem. Tedy snažit se žít život každodenního obrácení, což je středem povolání “kajících bratrů a sester”, tímto způsobem: mít účast na svátosti smíření, která je “výsadním znamením Otcova milosrdenství a pramenem milosti” (čl. 7). Navíc, modlitba a kontemplace - které jsou též ústřední pro povolání kajícíka - ať jsou duší jejich existence i činnosti, ať v nich následují Krista, “pravého ctitele Otce” (srv. čl. 8).

Další důsledky pro život ve světě. Ze vztahu sekulárního františkána s milosrdným Otcem vyplývají jisté důsledky v různých oblastech života sekulárního františkána. Například věrné plnění svých povinností je znakem zachování Otcovy vůle: “Ať se spojují s vykupitelskou poslušností Ježíše, který vložil svou vůli do Otcových rukou” (čl. 10). Následováním příkladu chudoby a pokory Krista a Marie mají sekulární františkáni sloužit jako “správci statků, které dostali ve prospěch Božích dětí” a “jako poutníci a cizinci” na své cestě do Otcova domu mají usilovat o očištění svých srdcí od každého sklonu a touhy po síle a moci (čl. 11). Vůle stát se svobodnými pro lásku k Bohu i k bratrům, díky “čistotě srdce”, kterou jsou povoláni hledat jako svědkové budoucích dober (srv. čl. 12). Jsou též povoláni budovat Boží království, a to budováním světa, který je “bratrštější a více [odpovídá] evangelium”, ve spolupráci se “všemi lidmi dobré vůle” (čl. 14). Současně mají mít “úctu k ostatnímu stvoření, živému i neživému”, protože je “obrazem Nejvyššího” (čl. 18). Konečně, jsou pozváni vyrovnaně směřovat k finálnímu setkání s Otcem a být si vědomi pravého významu “sestry smrti” (čl. 19).

Závěr

V tomto krátkém článku jsme upozornili na některé významné prvky co se týče vztahu mezi Bohem a sekulárními františkány, kteří jsou povoláni tento vztah kultivovat a rozvíjet. Z prostorových a časových důvodů jsme se zabývali pouze počátkem konverze Františka podle jeho Závěti, a pak jsme vybrali dva prvky z *Listu věřícím I*, který svým způsobem posloužil jako úvod do syntézy, kterou jsme udělali - o zkušenosti Trojjediného Boha, do jehož náruče Řehole SFR Pavla VI. odevzdává sekulární františkány.

Doufáme, že tato reflexe bude užitečná pro bratry a sestry, povolané žít charisma františkánské kajícínosti v Sekulárním františkánském řádu - v hledání živého Boha, který se plně zjevil ve svém synu Ježíši Kristu a který pokračuje v doprovázení a podněcování své Církve skrze Ducha Svatého, který v každém z nás probudil františkánské povolání a který je i udržuje.

Překlad z anglické verze: Tereza Skálová